

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 5819/24
בג"ץ 27156-08-24
בג"ץ 55368-08-24

לפני:

כבוד המשנה לנשיא נעם סולברג
כבוד השופטת דפנה ברק-ארז
כבוד השופט דוד מינץ
כבוד השופטת יעל וילנר
כבוד השופט עופר גרוסקופף

העותרים בבג"ץ
5819/24:
1. התנועה למען איכות השלטון בישראל
2. פורום חומת מגן לדמוקרטיה

העותרת בבג"ץ
27156-08-24:

ישראל חופשית

העותרות בבג"ץ
55368-08-24:

1. רותם סיון-הופמן
2. מיכל הדס
3. עפרי דון-טופילד
4. נעמה גלבר
5. דלית כסלו-ספקטור
6. טל סיון-צפורין

נגד

המשיבים בבג"ץ
5819/24:

1. שר הביטחון
2. ממשלת ישראל
3. ראש המטה הכללי
4. ראש אגף כוח אדם בצה"ל
5. מפקד יחידת תכנון וכוח אדם באכ"א
6. הפרקליטה הצבאית הראשית
7. היועצת המשפטית לממשלה
8. שר החינוך
9. איחוד הישיבות באר"י

המשיבים בבג"ץ
27156-08-24:

1. מפקדת מיט"ב
2. ראש המטה הכללי
3. ראש אגף כח אדם בצה"ל
4. רח"ט תכנון ומינהל כח אדם באכ"א
5. הפרקליטה הצבאית הראשית
6. שר הביטחון
7. היועץ המשפטי למערכת הביטחון
8. איחוד הישיבות באר"י

המשיבים בבג"ץ
55368-08-24

1. ממשלת ישראל
2. צבא הגנה לישראל
3. שר הביטחון
4. ראש המטה הכללי
5. ראש אגף כח אדם
6. היועצת המשפטית לממשלה
7. איחוד הישיבות באר"י

המבקשים להצטרף
להליך:

1. אייל צמיר
2. יונתן כהן
3. פלג ארגמן רוזנצוויג
4. אורי שחר
5. ירדן כהן אורגד
6. דניאלה רייב
7. אחים ואחיות לנשק – למען הדמוקרטיה
8. תום פינחסי
9. עמיחי מטר
10. אור פילק
11. אורין שוורץ
12. עוז סימינובסקי
13. עינן ברנע
14. צח סקאל
15. רועי גוגנהיים
16. עוז בן נון
17. איילת השחר סיידוף
18. אגמית גלב
19. שלי רוזנטל
20. עמית מעיין וגמן
21. גלית קוניק הופמן
22. במבי נמליך
23. דליה קייזר שביב
24. רעות דיאמנט
25. רות אוסטרוביץקי
26. דפנה שחר ימס
27. שדולת הנשים בישראל
28. המרכז הרפורמי לדת ומדינה – התנועה ליהדות מתקדמת בישראל
29. נעמת, תנועת נשים עובדות ומתנדבות
30. מכון קונקורד לחקר קליטת המשפט הבינלאומי בישראל

בקשות לאכיפת הוראות פסק הדין ולפי פקודת בזיון בית המשפט

כ"ה ניסן תשפ"ו (12.4.2026)

תאריך הישיבה:

בשם העותרים בבג"ץ 5819/24:	עו"ד אליעד שרגא; עו"ד סתיו לבנה להב; עו"ד רותם בבלי דביר; עו"ד יעל בלוך; עו"ד תומר נאור; עו"ד הידי נגב
בשם העותרת בבג"ץ 27156-08-24:	עו"ד איתמר אבנרי; עו"ד חגי קלעי; עו"ד יעל ויזל
בשם העותרות בבג"ץ 55368-08-24:	עו"ד גלעד ברנע
בשם המשיבים 8-1 בבג"ץ 5819/24, המשיבים 7-1 בבג"ץ 27156-08-24, והמשיבים 6-1 בבג"ץ 55368-08-24:	עו"ד נטע אורן; עו"ד שי כהן; עו"ד הדס ערן
בשם המשיב 9 בבג"ץ 5819/24, המשיב 8 בבג"ץ 27156-08-24, והמשיב 7 בבג"ץ 55368-08-24:	עו"ד שמואל הורביץ
בשם המבקשים להצטרף 6-1:	עו"ד יונתן קהת; עו"ד חנן סידור; עו"ד דרור פיזנטי
בשם המבקשים להצטרף 16-7:	עו"ד טומי מנור; עו"ד טל גנדלמן
בשם המבקשות להצטרף 26-17:	עו"ד דפנה הולץ לכנר; עו"ד קמילה אביגיל מיכמן
בשם המבקשת להצטרף 27:	עו"ד גלי זינגר; עו"ד יערה נצר
בשם המבקש להצטרף 28:	עו"ד ריקי שפירא
בשם המבקשת להצטרף 29:	עו"ד גלי עציון
בשם המבקשת להצטרף 30:	עו"ד פרנסיס רדאי

החלטה

המשנה לנשיא נעם סולברג:

1. לפנינו בקשות שהוכתרו כ"בקשות למתן צווים מן הצדק וכן על פי פקודת ביזיון בית המשפט". עניינן של הבקשות, בעיקרו של דבר, בטענת העותרים כי משיבי המדינה אינם ממלאים אחר הוראות פסק דיננו.

רקע בתמצית

2. העתירות שהוגשו בהליך זה, התמקדו בדרישה לאכיפת חובת הגיוס על בני הציבור החרדי, וליישום פסק הדין שניתן בבג"ץ 6198/23 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר הביטחון (להלן: **בג"ץ 6198/23**), בו נקבע כי "לרשות המבצעת אין סמכות להורות שלא לאכוף את חוק שירות בטחון על תלמידי הישיבות בהיעדר מסגרת חקיקתית מתאימה", וכי "משלא מעוגן פטור במסגרת חקיקה, על המדינה לפעול לאכיפת החוק" (ההדגשה הוספה).

3. ביום 19.11.2025, ניתן פסק הדין בעתירות, שבגדרו הורינו על צו מוחלט בעל שני ראשים – האחד כלכלי-אזרחי, השני פלילי. במסגרת הראש הראשון של הצו המוחלט, נקבע כי על הממשלה לגבש, בתוך 45 ימים, מדיניות אפקטיבית במישור הכלכלי-אזרחי. בהקשר זה נקבע, כי "הצעדים שייבחרו נדרשים להיות כאלה שניתן להעריך בסבירות גבוהה כי יהיו אפקטיביים כמכלול, ויביאו לשינוי ממשי; מטבע הדברים, בכגון דא נדרש יהיה לייחס משקל רב לעמדות גורמי המקצוע הרלבנטיים (ובכלל זאת, לא ניתן יהיה להתעלם ולהימנע מלשקול צעדים שגורמי המקצוע סבורים כי יהיו בעלי אפקטיביות גבוהה)"; כי על המדיניות האמורה לחול באופן שוויוני על מי שהוכרזו כמשתמט; וכי "אין לאפשר המשך מתן הטבות שניתנות בקשר ישיר, או עקיף, להשתמשות מחובת הגיוס", תוך שהודגש כי "מרבית הצעדים שעל הפרק, עניינם בשלילת הטבות המוענקות על-ידי המדינה; לא בפגיעה בזכויות מוקנות".

4. בראש השני של הצו המוחלט, שעניינו כאמור במישור הפלילי, נקבע כי "על משיבי המדינה לפעול בשקידה ראויה ובמהירות האפשרית, לשם נקיטת הליכים פליליים ממשניים כלפי מי שהוכרזו כמשתמטים מקרב בני הציבור החרדי"; וכי "אמת מידה רלבנטית לכך, היא שנדרש להגיע בהקדם האפשרי, במסגרת המגבלות הקיימות (במונחי משאבים וכדומה), למצב שוויוני, כך ששיעור המשתמטים בני הציבור החרדי שנקט לגביהם הליך פלילי, לא יהיה נמוך מזה של ציבורים אחרים".

5. מאז ועד היום – לא ננקטו צעדים של ממש ליישום פסק הדין. אמנם, ביום 18.1.2026, כשבועיים לאחר המועד שבו נדרש היה כבר לגבש, לפי פסק הדין, מדיניות אכיפה במישור הכלכלי-אזרחי, עלה

הנושא לדיון בישיבת הממשלה, והוחלט על הקמת צוות שרים שיבחן את צעדי האכיפה הרלבנטיים בהקשר זה, ויגיש בתוך 30 יום את המלצותיו לראש הממשלה. ברם, 30 יום חלפו מבלי שהוגשו המלצות כאמור. מעבר לכך, לא נעשה דבר לטובת קידום הטיפול בסוגיה.

6. במסגרת הדיון בבקשות נטען על-ידי הממשלה, פעם נוספת, כי לשיטתה, הדרך הנכונה והיחידה לקדם את הטיפול בסוגיית גיוס בני הציבור החרדי, היא באמצעות חקיקת חוק מתאים. כפי שציינו עוד בפסק הדין, הממשלה לא תמכה עמדתה זו בתשתית עובדתית רלבנטית ובטעמים ונימוקים ענייניים; מכל מקום, הקושי העיקרי בעמדה זו הוא שאינה מתיישבת עם הדין. עמדנו על הדברים בהרחבה בפסק הדין, ואין צורך לחזור על האמור שם (ראו פסקאות 57-60). אף לא למותר להזכיר, כי כבר בהחלטה 682 מיום 25.6.2023, הכריזה הממשלה כי בכוונתה **"לגבש הסדר חקיקתי חדש"**, אלא שגם **בחלוף כמעט 3 שנים**, לא נחקק הסדר כאמור (למעשה, הכרזות על כוונה לגבש הסדר חקיקתי בעניין זה נשמעות ברציפות כבר כ-8 שנים, עוד מאז החלו משיבי המדינה להגיש בקשות ארכה להשעיית תוקפו של פסק הדין בבג"ץ 1877/14 **התנועה למען איכות השלטון נ' הכנסת** (12.9.2017)). מכאן, שבין כה ובין כה, כוחו של הסבר זה – לא יסכון.

7. עוד נטען מטעם הממשלה, על-ידי מזכיר הממשלה, כי **"קיים פער מהותי"** בין האמור בהודעת העדכון שהוגשה לעיוננו, לבין חוות הדעת של המשרדים השונים. כך, לשיטתו, אין בנמצא עבודת מטה המצביעה על האפקטיביות של הצעדים שפורטו בהודעת העדכון, ואף קיימים לגביהם קשיים משפטיים. עיון בחוות הדעת שצורפו, מלמד כי הדברים אינם כה פשוטים. על כל פנים, אם סבורה הממשלה כי צעד כזה או אחר אינו אפקטיבי, מובן כי היה ביכולתה, במסגרת ישום פסק הדין, להחליט לנקוט בצעדים אחרים, לדרוש ממשרד זה או אחר להעמיק את עבודת המטה חלף העבודה שהוצגה וכדומה. כזאת – לא נעשה. זאת ועוד, במהלך הדיון על-פה שאלנו, לא פעם ולא פעמיים, באילו צעדים חלופיים, אפקטיביים יותר לשיטתה, רואה הממשלה לנכון לנקוט, במקום אלה שפורטו בהודעת העדכון. מענה – לא קיבלנו. אף לא למותר להזכיר בהקשר זה, כי הצעדים שעל הפרק, או קרובים להם, מנויים בהצעת החוק שמקדמת הממשלה להסדרת סוגיית הגיוס. כפי שציינו בפסק הדין – **"בהינתן שהצעת החוק – שבה טוענת הממשלה עצמה כי טמונה הדרך לפתרון הסוגיה – נוקבת בצעדי אכיפה אלה באופן מפורש, לא בנקל ניתן יהיה לקבל טיעון מטעם הממשלה, שלפיו צעדים כלכליים כאמור כלל אינם אפקטיביים לשיטתה"** (שם, פסקה 64; לפירוט חלק מהצעדים המנויים בהצעת החוק, ראו באופן כללי פסקאות 63-64).

8. משמעות הדברים היא שהוראות פסק הדין – אינן מקוימות. נדגיש, כי אין מדובר 'רק' בקיום הוראות פסק דין, כי אם באכיפת החוק; הוראות חוק שירות בטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986 (להלן: **חוק שירות בטחון**), הקובע חובת גיוס כללית ושוויונית – אינן מיושמות; גם לא נאכפות. התנהלות זו ניצבת בסתירה למושכלות יסוד באשר לשלטון החוק (בג"ץ 18225-06-25 **גילון נ' התנועה למען איכות השלטון בישראל**, פסקה 3 (10.8.2025)); ראו גם: בג"ץ 2144/20 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' יושב ראש הכנסת**, פסקה

4 (25.3.2020) (להלן: **בג"ץ 2144/20**); בג"ץ 4247/97 **סיעת מרצ בעיריית ירושלים נ' השר לענייני דתות**, פסקה 6 (15.12.1998).

9. דברים אלה נכונים ביתר שאת, בשים לב להשתלשלות ההליכים שעל הפרק. כזכור, מה שהביא מלכתחילה להגשת העתירות דנן, הוא ההימנעות מלפעול לאכיפת חובת הגיוס המעוגנת בחוק שירות ביטחון על בני הציבור החרדי, גם לאחר פסק הדין **בבג"ץ 6198/23**, שבו נקבע **במפורש** כי יש לפעול לאכיפת החוק. כך, פעם אחר פעם, פעולות לאכיפת חובת הגיוס – אין.

המסקנה – הוראות אופרטיביות

10. על רקע האמור, ומשלא הוצגו צעדים קונקרטיים שיש בהם כדי ללמד על כוונה לפעול לאכיפת חובת הגיוס, ולקיום הוראות פסק הדין, שנבעו מהוראות חוק ברורות וחד-משמעיות, אין מנוס מלהורות על צעדים אופרטיביים, **שאינם אלא מימושו הישיר של פסק הדין**. למען הסר ספק, אין עוררין על כך שדרך המלך היא שהממשלה היא זו שתקבע כיצד לממש את החובה החוקית החלה עליה. כך אמרנו בפסק הדין: **"תפקידנו, למצער בשלב זה, אינו להורות אפוא על קידום צעדים ספציפיים, כאלה או אחרים, אלא רק לעמוד על החובה המשפטית הכללית המוטלת על הממשלה, ולהתוות קווים מנחים לעמידה בה; הדרך המדויקת שבה תיושם חובה זו – תיקבע על-ידי הממשלה. כך בעת הזו, אולם ככל שהפרת החובה תימשך, יתכן כי נידרש בעתיד גם ליותר מכך"**. בחלוף כחצי שנה, שבה לא נעשו פעולות לקיום הוראות החוק וליישום פסק הדין – נאלצים אנו להידרש לכך.

11. טרם נצלול לגופם של הצעדים האופרטיביים, יש לשוב ולעמוד על הקשר הרחב של הדברים. בהתאם למצב **החוקי** הנוהג, חובת הגיוס שמטיל חוק שירות בטחון, חלה באופן **שוויוני**, גם על בני הציבור החרדי (פסקה 33 לפסק הדין והאסמכתאות שם). זהו המצב הנורמטיבי מזה כ-3 שנים (מאז פקע פרק ג'1 לחוק שירות בטחון, ביום 30.6.2023). במהלך תקופה זו, כידוע לכל – **"מלחמה קשה ונוראה פרצה. רבים נהרגו; אלפים נפצעו, בגוף ובנפש. משפחות התפרקו, אנשי מילואים איבדו את פרנסתם; חיילים ואזרחים רבים ישאו איתם צלקות שהותירה בהם תקופה זו כל ימי חייהם. טלטלה עזה עברנו כולנו, כיחידים וכציבור"** (פסקה 74 לפסק הדין). על רקע זה התבררנו גם, במסגרת הדיון בעתירות, כי לצה"ל חסרים אלפי חיילים ולוחמים. כך, הוראות החוק, הזכות לשוויון, הצורך הביטחוני הדוחק, וגפם של הנושאים בנטל והקרובים אליהם – נרמסים כולם תחת כובד משקלה של ההשתמטות המתמשכת והרחבה מחובת הגיוס. ברם, **"כל זאת, והנוגעים בדבר, אשר מופקדים על סוגיית הגיוס – בשלהם"** (שם). פעולות לטובת מימוש הוראות החוק ואכיפת גיוסם של בני הציבור החרדי – אינן מתבצעות.

12. עוד ציינו בפסק הדין, כי **"זמנים קשים דורשים, לעתים, צעדים קשים; בנסיבות כה חמורות וקיצוניות, נדרשים סעדים חריגים, יוצאי דופן. מצב הדברים הנוכחי, של הפרת חוק המוני, מודעת ומתמשכת, תוך פגיעה כה חריפה בשוויון – אינו מתקבל על הדעת, לא כל שכן בהינתן הצורך**

הביטחוני הדוחק, ההכרחי, בגיוס חיילי חובה (ובהמשך גם מילואים) נוספים. לכדי פיקוח נפש היגענו. [...] אף עתה, רבים, רבים מדי, מן העוסקים במלאכה מוסיפים להפטיר כדאשתקד, מבלי לשמוע את זעקת הנושאים בנטל והקרובים אליהם, ומבלי ליתן מענה ראוי לאתגרי הביטחון הכבירים. [...] לא ניתן עוד לאפשר זאת. לא לחשות. בנפשנו הדבר, פשוטו כמשמעו" (שם, פסקה 76). אכן, אין זו דרכו של בית המשפט ליתן הוראות אופרטיביות מן הסוג שעל הפרק. אך המרחק בין מצב הדברים הרגיל והמקובל לבין מצב הדברים הנוכחי – בלתי ניתן לגישור. בנסיבות העניין נדמה, ובצער רב, כי אין מנוס. אמנם, אנו עושים זאת בלב כבד, כבד מאוד, אך לאחר ניסיונות רבים מספור לנקוט בדרך מתונה יותר – לא נותרה ברירה.

הוראות אופרטיביות – המישור הכלכלי-אזרחי

13. תחילה, חשוב למסגר את הדברים כהווייתם. בכל הנוגע לצעדים שעל הפרק, עסקינן במניעת הטבות; אין מדובר בפגיעה בזכויות מוקנות. כידוע, "מדיניות כלכלית מיטיבה [...], אינה יוצרת זכות קנויה להמשך המדיניות, אף לא כאשר אדם ביסס את התכנון הכלכלי ארוך הטווח שלו על קיומה של המדיניות. אמנם אפשר שתיווצר ציפייה כי המדיניות תימשך, אך ציפייה זו אינה עולה כדי זכות" (בג"ץ 3644/06 לנדס נ' משרד האוצר, פסקה 9 (29.3.2009) (ההדגשות הוספו); ראו גם, מני רבים: ע"א 8473/08 פקיד שומה חיפה נ' ריכנבך, פסקה 24 והאסמכתאות שם (26.8.2012)). ממילא, גם אין מדובר ב'עונש' (ראו והשוו: בג"ץ 6314/17 נמנע נ' ממשלת ישראל, פסקה 10 (4.6.2019); הדברים נאמרו אמנם בהקשר אחר, אך כוחם יפה גם לענייננו).

14. הדבר משליך כמובן גם על דרישת ההסמכה המפורשת, שכן לגבי דרישה זו יש לעמוד "על מהות הפגיעה שעל הפרק. אין דין פגיעה בגרעין זכות יסוד (חוקתית או אחרת [...]) כדי פגיעה בשולי הזכות – ובוודאי שאין דין פגיעה בזכות כדין שלילת טובת הנאה שאינה עולה כדי זכות קנויה" (בג"ץ 1550/18 עמותת הפורום החילוני נ' שר הבריאות, פסקה 2 לחוות הדעת של השופט נ' הנדל (30.4.2020); ההדגשה הוספה). על כן, ככלל, מידת ההסמכה הנדרשת לשם מניעת הטבות הניתנות מכוח מדיניות כלכלית מיטיבה שאינה עולה כדי זכות קנויה – אין בה כדי לבסס בהכרח דרישה לחקיקה ראשית (כפי שמשמע מעמדת הממשלה); הדברים נכונים ביתר שאת, מקום בו עסקינן בהטבות שמלכתחילה לא ניתנו מכוח חקיקה ראשית, אלא מכוח החלטות מינהליות.

15. ודוק: אף אם סוגיית הגיוס של בני הציבור החרדי, על נגזרותיה, אינה כלולה בתכלית הישירה שלשמה ניתנת הטבה מסוימת, אין מניעה, מבחינת כללי המשפט המינהלי, להביאה במכלול השיקולים, ולהתנות את הענקתה בהסדרת מעמד של חייבי גיוס אל מול רשויות הצבא. זאת, בודענו כי "כבר נפסק בעבר, כי אין פסול בכך שזרועותיה השונות של הרשות המבצעת פועלות תוך התחשבות בשיקולים ציבוריים כלליים, אף אם אלה חורגים מנושאי התחום הספציפי, עליו הן מופקדות" (בג"ץ 612/81 שבו נ' שר האוצר, פ"ד לו(4) 296, 301 (1982)). הדברים יפים, באופן רחב, לגבי "שיקולים כלליים לגיטימיים"; במיוחד כך, לגבי שיקולי שוויון, ביטחון המדינה וקידום שלטון החוק – הם השיקולים הרלבנטיים בענייננו (ראו: יואב דותן

ביקורת שיפוטית על שיקול דעת מינהלי כרך ב 614-619 (2023), ושלל האסמכתאות שם). זאת אף ביתר שאת, נוכח חשיבות האינטרס הציבורי שעל הפרק ועוצמתו. מכאן, שמובן כי קידום הגיוס לשירות צבאי הריהו תכלית כללית לגיטימית, שרשויות המדינה רשאיות, ככלל, לשקול בבואן לקבוע את תנאי הזכאות לקבלת הטבה מסוימת. זאת, מבלי שיהיה בכך כדי לפגוע בזכויות-יסוד באופן שאינו מידתי, ובתנאי שיש יסוד להניח כי הזכאות לאותה הטבה אכן תשפיע, לחיוב או לשלילה, על האפשרות לקדם תכלית זו.

16. בפסק הדין אמרנו, כי במסגרת גיבוש המדיניות במישור הכלכלי-אזרחי, נדרש כי הצעדים שייבחרו יהיו כאלה שניתן להעריך בסבירות גבוהה שיוכלו להביא לשינוי ממשי בתמונת הגיוס; וכי **"בכגון דא נדרש יהיה לייחס משקל רב לעמדות גורמי המקצוע הרלבנטיים (ובכלל זאת, לא ניתן יהיה להתעלם ולהימנע מלשקול צעדים שגורמי המקצוע סבורים כי יהיו בעלי אפקטיביות גבוהה)"** (שם, פסקה 66). בהודעת העדכון שהוגשה מטעם משיבי המדינה, הוצגו הטבות שונות, אשר סווגו בהתאם למידת האפקטיביות והישימות שמייחסים גורמי המקצוע במשרדי הממשלה להתנייתן בהסדרת מעמד אל מול גורמי הצבא. הטבות אלו חולקו ל-3 קבוצות הרלבנטיות לענייננו:

(1) הטבות הניתנות כבר כיום בכפוף להסדרת מעמד מול הצבא, אך יש מקום לטייב לגביהן את אופן היישום של דרישה זו.

(2) הטבות שגורמי המקצוע סבורים, כי התנייתן בהסדרת מעמד מול רשויות הצבא ישימה ואפשרית בטווח הזמן הקרוב, וההערכה היא שקביעת דרישה כאמור תהא בעלת אפקטיביות גבוהה.

(3) הטבות שהתנייתן בהסדרת מעמד מול גורמי הצבא היא בעלת פוטנציאל השפעה חיובי על עידוד הגיוס, אך נדרשות לגביהן בחינה והעמקה נוספות.

17. לגבי **הקבוצה הראשונה** – מן האמור בהודעת העדכון עולה כי ממילא, לפי המצב הנורמטיבי הקיים, קבלת ההטבות שבקבוצה זו מותנית בהסדרת מעמד מול הצבא, כאשר הפעולות הנדרשות לשם טיוב ישימה של הדרישה האמורה הן טכניות בעיקרן. על כן, לא נדרשות לגבי קבוצה זו הוראות אופרטיביות נוספות מצדנו; ברי כי על הרשויות הרלבנטיות לפעול לאכיפת הדרישה באופן מיטבי, וכי יש להימנע ממתן הטבות למי שאינו ממלא אחר תנאי הזכאות.

18. אשר **לקבוצה השלישית** – גם לגבי הטבות אלה, אין מקום למתן הוראות אופרטיביות נוספות בשלב זה, שכן כפי הנמסר מטעם משיבי המדינה, נדרש לבחון באופן מעמיק את ההשלכות הפוטנציאליות של הצעדים הנשקלים לגביהן. עם זאת נציין, כי מובן מאליו שבהתאם להוראות פסק הדין, על הרשויות הרלבנטיות להמשיך ולבחון את האפקטיביות של אותם צעדים, לשקול את הדרך המיטבית ליישם, ובהתאם לממצאי הבחינה, גם לקדם ולהוציאם מן הכוח אל הפועל.

19. נותרנו אפוא עם **הקבוצה השנייה**, היא קבוצת ההטבות שגורמי המקצוע סבורים כי התנייתן בהסדרת מעמד אל מול רשויות הצבא **ישימה ואפשרית** בטווח הזמן הקרוב, וצפויה להיות בעלת **אפקטיביות גבוהה**. לגבי הטבות אלו, אנו רואים ליתן הוראות אופרטיביות, "**על מנת להבטיח את קיום פסק הדין**" (בג"ץ 2144/20, פסקה 5). זאת, בין אם מכוח סמכותנו שלפי סעיף 15 לחוק יסוד: השפיטה (שם), בין אם מכוח הסמכות הטבועה הנתונה לבית משפט זה לעשות כן.

אנו מורים אפוא כדלקמן:

(-) **הנחה ברכישת דירה ("מחיר מטרה")** – מועצת מקרקעי ישראל תתכנס בתוך 21 יום, על מנת להחליט באיזה אופן להתנות את מתן ההטבה בהסדרת מעמד מול רשויות הצבא.

(-) **סבסוד שכר הלימוד במעונות יום ובמשפחתונים** – הגורם הרלבנטי במשרד העבודה ישקול ויקבל החלטה בתוך 21 יום באיזה אופן לתקן את מבחן התמיכה, כך שהסדרת מעמד הורה שנקרא לשירות מול רשויות הצבא תשמש כתנאי-סף לגבי כלל התבחינים המפורטים במבחן התמיכה.

(-) **סבסוד שכר הלימוד בצהרונים** – הגורם הרלבנטי במשרד העבודה ישקול ויקבל החלטה בתוך 21 יום באיזה אופן לתקן את מבחן התמיכה, כך שהסדרת מעמד ההורה שנקרא לשירות אל מול רשויות הצבא תשמש כתנאי-סף לגבי כלל התבחינים המפורטים במבחן התמיכה.

(-) **הנחה לנוסעי תחבורה ציבורית** – שר האוצר ושרת התחבורה ישקלו, בהתייעצות עם ועדת המחירים, ויקבלו החלטה בתוך 35 יום אם ובאיזה אופן לתקן את צווי הפיקוח על מחירי מצרכים ושירותים, שניתנו מכוח חוק פיקוח על מחירי מצרכים ושירותים, התשנ"ו-1996, כך שנוסע לא יהיה זכאי להנחות מכוחם, אם הוא חייב להתייצב לשירות בטחון, ולא הסדיר את מעמדו מול רשויות הצבא.

(-) **הנחה בארנונה** – שר הפנים, או ממלא מקומו לעניין זה, ישקול ויקבל החלטה בתוך 35 יום אם ובאיזה אופן לתקן את תקנות הסדרים במשק המדינה (הנחה מארנונה), התשנ"ג-1993, כך שייקבע בהן כי הנחה בארנונה מכוח התקנות והתבחינים שנקבעו לשם כך תותנה, לגבי מי שנקרא לשירות, בהסדרת מעמד מול רשויות הצבא.

במאמר מוסגר נציין, כי ההבדל בין המועדים שנקצבו נובע מהשלמות שונות הנדרשות בעבודת המטה לגבי חלק מהצעדים, כמו גם משאלות – משפטיות או מקצועיות – שהתעוררו לגביהם ומצריכות, כך לפי האמור בהודעת העדכון, ליבון נוסף.

20. טרם קבלת ההחלטות הנ"ל, יוצגו לגורמים המוסמכים הטעמים המשפטיים והמקצועיים שבגינם הומלץ על קביעת התניה כאמור; זאת, על-ידי גורמי המקצוע הרלבנטיים (בכללם גורמי משרד האוצר) וגורמי הייעוץ המשפטי לממשלה. נדגיש, בנסיבות, את המובן מאליו: על ההחלטות להתקבל תוך שיובאו בחשבון הוראות פסק הדין, שבגדרן כבר הוכרע כי נדרשים צעדים כלכליים לצורך קידום אכיפתה של חובת הגיוס. ככל שתתקבלנה החלטות שאינן מתיישבות עם עמדת גורמי המקצוע – נדרש יהיה לנמק זאת, תוך התייחסות להוראות פסק הדין. לצד האמור, בכל הנוגע לצעדים שלגביהם נדרש לקבל החלטה **אם** להפעיל צעד מסוים, מובן כי ניתן יהיה להביא בחשבון גם שיקולים וקשיים שונים שהועלו בכתבי הטענות (בין אם מקצועיים, בין אם משפטיים), ואשר טרם לובנו עד תום.

21. עוד נדגיש, כי אין באמור כדי למצות את הפעולות הנדרשות; הרחק מכך. מדובר אך **בצעד ראשון**, לטובת התחלת פעולה בכיוון של אכיפת הוראות חוק שירות בטחון ויישום פסק הדין. משמעות הדבר, בין היתר, שבכל הנוגע לצעדים שלגביהם צוין בהודעת העדכון כי נדרשות בחינה והעמקה נוספות – כמו גם באשר לפעולות אפשריות אחרות שפורטו שם – אין לשקוט אל השמרים; כאמור לעיל, על הגורמים הרלבנטיים לפעול לטובת השלמת עבודת המטה וקבלת החלטות אופרטיביות – ויפה שעה אחת קודם. הזמן דוחק.

22. כמו כן ראינו לנכון להזכיר, בהמשך לאמור בהודעת העדכון מטעם משיבי המדינה בדבר "**ניסיון להתגבר על מהלכים שננקטו ליישום פסק הדין בעניין הגיוס, וכן על פסקי דין קשורים נוספים הנוגעים למתן הטבות למשתמטים מגיוס**", כי בפסק הדין נקבע במפורש ש"**כל שהמדיניות שתיקבע תאפשר יצירת ערוצי מימון עוקפים, לא ניתן יהיה לראותה כאפקטיבית, וממילא, כממלאת את התנאים הנדרשים**" (פסקה 66). כלומר, ונאמר זאת 'ברחל בתך הקטנה': יצירת ערוצי מימון עוקפים עומדת בניגוד להוראות פסק הדין, וחותרת באופן ישיר תחת חובתה של הממשלה לפעול לאכיפת הוראות חוק שירות בטחון.

המישור הפלילי והתנהלות המשטרה

23. בהודעת העדכון מטעם משיבי המדינה, דווח על פעולות שונות שמבצע צה"ל לשם הגברת וטיוב האכיפה במישור הפלילי. אף על-פי כן, הנתונים שהוצגו לנו – מטרידים מאוד. זאת, אפילו אם נקבל את הנתונים שהציגו משיבי המדינה כמות שהם (הגם שלעותרים טענות בלתי מבוטלות בעניין זה). כך, לפי הנמסר בהודעת העדכון, מספר המלש"בים שהוכרזו כמשתמטים או שהוצא בעניינם צו 12 עומד על כ-76,000, **כאשר כ-80% מתוכם חרדים** (זאת כאשר לגבי חלק ניכר מהקבוצה שקיבלה פטור מתוקף פרק ג'1 לחוק, טרם חלף פרק זמן מספיק להוצאת צו 12, כך שהמספר צפוי **לעלות משמעותית** בתקופה הקרובה).

24. עם זאת, בניגוד לחלקם הניכר מאוד של בני הציבור החרדי בקרב קבוצת המשתמטים, חלקם בקרב קבוצת המשתמטים שננקטו לגביהם צעדים במישור הפלילי – קטן ביותר. כך, בין יום 1.1.2025

ליום 15.1.2026 נעצרו 123 חייבי גיוס שהוכרזו כמשתמטים כתוצאה מפעולות מעצר יזומות של המשטרה הצבאית, מתוכם 17 נמנים על בני הציבור החרדי מהקבוצה הרלבנטית – **כלומר, כ-14% בלבד**; מתוך 442 כתבי אישום שהוגשו נגד משתמטים בשנת 2025, 81 הוגשו נגד חייבי גיוס בני הציבור החרדי – **כלומר, כ-18% בלבד**; ומתוך 96 כתבי אישום שהוגשו נגד משתמטים בחודשים ינואר-פברואר 2026, 7 הוגשו נגד חייבי גיוס בני הציבור החרדי – **כלומר, כ-7% בלבד**. אם כן, היקף האכיפה – זעום ביחס להיקף ההפרה; על אף שבני הציבור החרדי מהווים רוב מכריע מציבור המשתמטים (כאמור, לכל הפחות כ-80%), אכיפת חובת הגיוס כלפי ציבור זה – עומדת על שיעורים נמוכים ביותר, בלשון המעטה.

25. על האמור יש להוסיף, בזהירות המתבקשת, כי למצער בהתאם לנתונים שהציגו העותרים, לא מן הנמנע שאנו משקיפים על קצה הקרחון, ומצב הדברים בפועל אף חמור יותר; בלאו הכי, אין חולק על כך שהמצב צפוי להחמיר משמעותית בתקופה הקרובה, עם חלוף פרק הזמן שלאחריו ניתן יהיה להוציא צו 12 לכלל המלש"בים שקיבלו פטור מכוח פרק ג'1. קשה מאוד להפריז בחומרת התמונה הניבטת מן הנתונים; הן מבחינת היקף האכיפה בפועל, הן מבחינת עמידה בחובה לאכיפה שוויונית.

26. בהקשר זה נמסר לנו, הן בכתב, הן בדיון על-פה, כי גם בעת הזאת, נמנעת המשטרה מעיכוב משתמטים ועריקים בעת מפגשי אקראי, חרף סמכותה לעשות כן, המעוגנת בסעיף 52(א) לחוק שירות בטחון (השוו לאמור בפסקה 54 לפסק הדין); וכי לשיטת המשטרה, אין בידה לסייע בפעולות יזומות של המשטרה הצבאית למעצר עריקים ומשתמטים. זאת, הגם שלשם ביצוע פעולות כגון דא בסביבה אזרחית, נדרשת המשטרה הצבאית לשיתוף פעולה מצד המשטרה.

27. מדיניות זו של המשטרה, שעיקרה באי-ביצוע פעולות אכיפה נגד משתמטים בריכוזי אוכלוסייה חרדים, נומקה בכך שלפעולות אלו נלוות במקרים רבים הפרות סדר נרחבות, ובכך שלטובת ביצוען נדרשת המשטרה לכוח אדם נוסף. גם כאן, אין לנו לומר אלא את המובן מאליו. אמנם, ברי כי משאבי המשטרה אינם בלתי מוגבלים, ונתון לה שיקול דעת רחב לקבוע סדרי עדיפויות באכיפה, תוך איזון בין שיקולים ואינטרסים שונים. יחד עם זאת, **"הימנעות מוחלטת של המשטרה מלהפעיל את סמכויותיה, בבחינת הותרת הסמכות כאבן שאין לה הופכין, לא חוסה תחת טענות בדבר סדרי עדיפויות; ואילו צי תקציב או משאבים חסרים אינם קולב לתלות עליו כל חידלון"** (בג"ץ 30539-08-25 אלומיניום קונסטקשן סי. אל. ישראל (1992) בע"מ נ' משטרת ישראל, פסקה 6 (25.9.2025)). אכן, **"הרשויות האמונות על אכיפת החוק – ובמקרה דנן, משטרת ישראל – אינן רשאיות להתנער מתפקידן זה, שהוא 'אחד מהתפקידים העיקריים של כל שלטון'"** (בג"ץ 5078/20 פדידה נ' משטרת ישראל, פסקה 33 (19.08.2020); ראו גם, מני רבים: בג"ץ 7839/19 פלוני נ' משטרת ישראל, פסקה 23 (19.10.2020)).

28. על רקע האמור, שָׁבָה הפסיקה והדגישה, כי קיימת הבחנה בין קביעת סדרי עדיפויות באכיפה, שָׁבָה, ככלל, נמנע בית המשפט מלהתערב; לבין **"מקרים של התנערות ברורה ומובהקת מחובה זו, הימנעות**

בלתי סבירה מאכיפת החוק, או הפעלת אכיפה בדרגת – קרי, מיקוד מאמצי האכיפה בחלק מחברי קבוצת השוויון הרלוונטית, אם מתוך שרירותיות גרידא, ואם משיקולים זרים", שבהם "יהיה מקום להתערבות שיפוטית" (בג"ץ 4475/17 פרידמן נ' משטרת ישראל, פסקה 4 (17.2.2019); ראו גם: בג"ץ 551/99 שקם בע"מ נ' מנהל המכס ומע"מ, פ"ד נד(1) 112, 125-126 (2000)).

29. בעניין דנן, ומבלי להקל ראש בקשיים העלולים להתלוות לפעולות אכיפה כאמור, דומה כי המשטרה אינה פועלת על-פי חובתה להפעיל את סמכויותיה, ולאכופ את הדין על משתמטים מקרב הציבור החרדי. זאת לא ניתן לקבל; **חובה** על המשטרה לסייע לרשויות האכיפה של הצבא, ולהתחיל לפעול לאכיפת חובת הגיוס גם על בני הציבור החרדי. זאת אף ביתר שאת, בהתחשב בכך שמדובר, כאמור, ב"הפרת חוק המונית, מודעת ומתמשכת" (פסקה 76 לפסק הדין). לא למותר לציין, כי המסר החברתי העולה מכך שהמשטרה נמנעת מלפעול דווקא כלפי מי שמנסים לסכל את פעולות האכיפה, באמצעות הפרות סדר רחבות – בבחינת 'חוטא יוצא נשכר' – הוא מסר שלא ניתן להשלים עמו. אין לקבל מצב שבו "איש זרוע – לו קאָרץ" (איוב כב, ח) ו'כל דאלים – גבר' (ראו גם את אשר אמרנו בהקשר זה בפסקה 53 לפסק הדין).

הדברים ברורים; יש לקוות כי לא נידרש לחזור עליהם.

30. הנה כי כן, הקביעות האופרטיביות שעליהן הוכרנו בפסק דיננו בהקשר זה נותרו בעינן, מחייבות, ואין לנו אלא לחזור עליהן: המדינה נדרשת לפעול בשקידה ראויה ובמהירות האפשרית לנקיטת הליכים פליליים ממשניים כלפי משתמטים מקרב הציבור החרדי, על יסוד אמת מידה שוויונית ביחס לציבור הכללי. בפרט, ומבלי למצות, אין להלום מדיניות של הימנעות ממימוש סמכויות עיכוב או מעצר כלפי אדם שהמשטרה מזהה כמי שהשתמט משירות צבאי אגב פעילות אחרת שלה.

עם סיום

31. ביום 13.4.2026, יום לאחר הדיון על-פה שהתקיים בבקשות, הוגשה הודעת עדכון מטעם מזכיר הממשלה, שבה דווח כי באותו יום התכנס צוות השרים, והחליט "להביא בפני מליאת הממשלה בישיבתה הבאה [...] את תקציר הדיונים שקיים הצוות עד כה, תגובת הפרקליטות שכללה התייחסות מפורטת לצעדי אכיפה כלכליים שונים ולשאלת הצורך או אי הצורך בחקיקה כדי לקדם, עמדת דרגי המקצוע במשרדי הממשלה, פרוטוקול דיון בבג"ץ [...], וזאת על מנת שהממשלה תקבל החלטה בעניין שבנדון". בהודעה לא נרשמה התחייבות לנקיטת צעדים אופרטיביים כלשהם, אף לא צוין בה מועד הישיבה המתוכנן. אין זו הפעם הראשונה, גם לא השניה, שבה אנו מצויים בתרחיש של הצהרות כלליות ובקשות לעדכונים עתידיים; הגם שבעבר נעתרנו לבקשות כגון דא, הניסיון מלמד כי אלה לא נוצלו לטובת קידום ממשי של הטיפול בסוגיה. עם זאת, נשוב ונדגיש: החובה לפעול לאכיפת הוראות החוק ולביצוע פסק הדין מוטלת על הממשלה, ובהתאם לכך,

מסור לה שיקול הדעת באשר לאופן היישום. ככל שתחליט הממשלה, באמת ובתמים, לקבל החלטות מעשיות בהתאם לעקרונות פסק הדין – נוכל אנו להרכין ראשנו ולקום מכיסאנו. אף נברך על כך.

32. **סיכומם של דברים:** אנו מורים על ביצוע ההוראות בהתאם לפסקאות 19-20 ו-30 לעיל. הודעת עדכון על ביצוע כלל ההוראות – הן במישור המינהלי-כלכלי, הן במישור האכיפתי-פלילי – תוגש עד יום 1.6.2026. ההודעה תכלול גם התייחסות לפעולות נוספות שננקטו בעניין, ובכלל זאת להתקדמות הבחינה לגבי ההטבות המנויות בקבוצה השלישית.

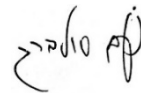
ניתנה היום, ט' אייר תשפ"ו (26 אפריל 2026).

דוד מינץ
שופט

דפנה ברק-ארז
שופטת

נעם סולברג
משנה לנשיא

עופר גרוסקופף
שופט

יעל וילנר
שופטת